

ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ Ο ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1964

Μαζί με την καθημερινή ζωή της Κύπρου υπάρχουν και πολλές συνήθειες που δεν άλλαξαν... Όπως π.χ. η πνευματική της Ζωή κ' η Καλλιτεχνία. Βιβλία και περιοδικά, κι ό,τι άλλο δημιουργεί την πρωτοπορία του Λόγου και της Τέχνης.

Στις μεγάλες εφημερίδες του νησιού που συνεχίζουν απρόσκοπτα την έκδοσή τους, και την πλουτίζουν πολλές φορές και με περισσότερες σελίδες, περισσότερα κλισέ και πολύχρωμους τίτλους, οι φιλολογικές συνεργασίες δεν λείπουν καθόλου, κ' οι καυγάδες με τα παρασκηνιακά γεγονότα συνεχι-

ζονται σαν να μην υπάρχει καμιά σκληρότητα και καμιά δυσκολία στη μέση. Φιλολογική επίσκόπηση με γεγονότα των ημερών, αθηναϊκοί αντίχτυποι, κριτική για νέα βιβλία, συμμετοχή στη μέση πνευματική ζωή και επίκριση για ό,τι σκοντάβει στην κρίση τους..

Στην περιοχή των εκδόσεων, των καινούργιων κυρίως βιβλίων, ό όργασμός είναι ό ίδιος, τίποτα δεν έμποδισε τους συγγραφείς—ποιητές ή πεζογράφους — να σταματήσουν, τουλάχιστον για λίγο, να ξεκουραστούν. Στατιστικά, ό αριθμός των έφετεινών βιβλίων που βγήκαν, είναι ό ίδιος περίπου ό περυσινός — για να μην υπερθεματίσει κανείς, άποκαλύπτοντας πώς είναι μεγαλύτερος...

Τό προβάδισμα έχει ό γιατρός Κ ύ π ρ ο ς Χ ρ υ σ ά ν θ η ς, χαλκέντερος, άκούραστος, άκαταπόνητος και παραγωγικός. Δεν γράφει μόνο στις εφημερίδες παντοίου είδους άρθρα και στα περιοδικά — ένα άπ' αυτά ή «Πνευματική Κύπρος» είναι δικό του, όργανό του — κάθε είδος λογοτεχνικό, αλλά και βιβλία που τυπώνονται συστηματικά στη σειρά των εκδόσεων της «Λυρικής Κύπρου» που είναι μια σειρά βιβλίων Κυπρίων και άλλων, όχι και πολύ καλά διαλεγμένα...

Ίδου μερικά άπό τά τελευταία έργα του Κύπρου Χρυσάνθη: «Παγκυπριούικες» ποιήματα, «Δυό Ισπανοί λυρικοί» μεταφράσεις, «Τό ρόζ φουστάνι» θεατρικό, «Η άνάσταση του άνάρτη», «Τό δίλημμα» μονόπρακτα, «Νενίκηκα τόν θάνατο» θεατρικό, «Δεκατρία — κακοσήμαδα — αντιποιητικά θέματα», στίχοι, κ.ά. Λαμπρός διανοούμενος και στοχαστής ό συγγραφέας, έχει τό κακό να δημοσιεύη χωρίς να περνά άπό άυστηρόν άυτοέλεγχο τά γραψίματά του.

Ό Δ η μ ή τ ρ η ς Χ α μ π ο υ λ ί δ η ς, είναι ένας νέος ποιητής με πολλά επίσης βιβλία — δέκα τρεις ποιητικές συλ-

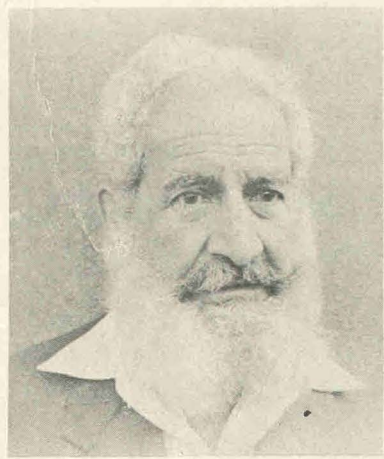
ΓΛΑΥΚΟΣ ΑΛΙΦΕΡΣΗΣ, ποιητής

ΑΙΜΙΛΙΑ ΟΡΕΙΝΟΥ, συγγραφέας

ΜΗΤΣΟΣ ΜΑΡΑΓΚΟΣ, λογοτέχνης

ΣΑΒΒΑΣ ΧΡΙΣΤΗΣ, συγγραφέας

ΕΙΡΗΝΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ-ΑΛΑΜΙΑΗ, πεζογράφος

ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ, ποιήτρια

K1.126

λογές απ'τά 1945 και δώ...—και κριτικές για έργα συγχρόνων του, σκόρπιες σ' έφημερίδες κι άλλοι, γραμμένες με πολύ αγάπη για τους δημιουργούς λυρικού ή πεζού λόγου. Πολλά είναι τὰ ποιήματά του πού στέκουν ύψηλά και διαλαλούν τὸ βαθύ και φιλοσοφικό τους περιεχόμενο. Είναι κυρίως ένας ποιητής μοντέρνος, σύγχρονος στους τρόπους και τις εκφράσεις, πού τις καταμετρά με ρεαλισμό και απλότητα. Δυὸ ἀπὸ τις τελευταῖες ποιητικές του συλλογές — οἱ «Ἄσυμμετρίες» και οἱ «Προσανατολισμοί» είναι ἰσχυρά δείγματα τῆς διαλεκτικῆς του. Στις «Κλειστὲς πόρτες», τὸ τελευταῖο βιβλίο του Κώστας Λεούτης, πού είναι πεζογραφήματα αὐτοβιογραφικά τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ συγγραφέα, «ἀπάντηση στὰ Πικρολέμονα τοῦ Λῶρενς Ντάρρελλ», ὅπως σημειώνει κιόλας στὴν ἀ' σελίδα τοῦ βιβλίου του αὐτοῦ, ὁ συγγραφέας. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔργο του, πεζογράφημα πού ἔρχεται ὕστερα ἀπὸ 5 ποιητικές συλλογές τοῦ συγγραφέα, ἔχει τὴν καλὴ σφραγίδα τοῦ Κ.Μ. πού τὴ δυναμώνει και τὴ συντονίζει ἢ τραγικότητα κ' ἢ δραματικότητα τῆς ζωῆς πού διηγείται, ζωῆς πολέμου τῆς Κύπρου και τῶν Κυπρίων με τοὺς ἄγγλους, τὸν πιὸ σκληρὸ ἔχθρο τῆς Πατρίδας του, ἀλλὰ και τῆς δικῆς μας πατρίδας, τῆς Ἑλλάδας.

Ἀπὸ τὴν Πάφο ὁ γιατρός Ἄντ. Σωτηριάδης πού ἔβγαλε στὸ πολεμοχαρές μετὰξὺ δυὸ ἄλλα ἔργα, αὐτοβιογραφίας του ἀπ' τὴ φοβερὴ κατάστασή τῆς ἀγγλοκρατίας τῶν, με ψευδώνυμο, ἀλλὰ και χωρὶς πολλές ἀξιώσεις, πλὴν τῆς ἱστορίας, κυκλοφόρησε μιὰ λαογραφικὴ μελέτη με τὸν τίτλο «Ἡ Μαιευτικὴ στὴν Κύπρο, ἀνάμεσα στὸ Λαό». Ἐνδιαφέρουν τὸ θέμα και ἰδιότυπο με τὸν τρόπο πού τὸ παρουσιάζει ὁ συγγραφέας του. Ἐχει προσόντα ἀναμφισβήτητα και τὸ θέμα κερδίζει, γι' αὐτὸ δὲν τὸ κλείνει με ἀδιαφορία τὸ βιβλίο, τελειώνοντάς το ὁ ἀναγνώστης.

Μερικὲς ποιητικὲς συλλογές βρίσκονται ἀκόμα στὴν ἐπιφάνεια τῶν φιλολογικῶν συζητήσεων τῶν ἀρμοδίων. Μιὰ πού βγήκε μόλις τοῦ Θ. Στυλιανοῦ «Ἐνα και πολλὰ δέντρα» (με πολλὸ ὠραῖο ἐξώφυλλο τοῦ Ἄντη Ἰωαννίδη) τῆς κ. Ἐλῆς Παιονίδου «Παλάμη ἀνοιγμένη στὸν Ἥλιο» (ὠραῖο ἐπίσης ἐξώφυλλο τοῦ ἴδιου) και «Μονόλογος με τὸ πρῶτο ἀστέρι» τοῦ Μιχάλη Πασιάρδη (και αὐτὸ τὸ ἐξώφυλλο Ἰωαννίδη) δείχνουν πὼς οἱ νέοι ἐργάζονται και δημιουργοῦν. Είναι οἱ δέκτες, οἱ γνώμονες κ' οἱ φορεῖς τῶν καλῶν ρευμάτων και τῶν καλῶν ἰδεῶν τοῦ γύρω κόσμου στὸν τόπο τους. Μιλοῦν με πολλὴ εὐγλωττο τρόπο πολλὰ κείμενά τους. Πολὺς λυρισμός παρὰ τὴ σκληρότητά τους, ὑπάρχει στοὺς στίχους τῆς κ. Παιονίδου. Ἄρκετά συμβολικά, ἀρκετά ἱστορικά και πατριωτικά, ἀποτελοῦν καλὴ ἀρχὴ τῆς ποιητικῆς τῆς πορείας. Στίχοι ἀξιολογημένοι. Με βαθύτερο ἀπ' ὅ,τι φαίνονται, νόημα, οἱ στίχοι τοῦ κ. Στυλιανοῦ ἀποτελοῦν φωνές πού ταραζοῦν τὴ γαλήνη τῆς ἐποχῆς μας. Ὠριμὴ ἢ ποιήσή του, δίνεται με ἐπικαιρὸ τρόπο και με συνταγὴ τῆς ἐποχῆς. Συμπαθητικός και ὁ «μονόλογος» τοῦ κ. Πασιάρδη παρὰ τὴν πρῶτολειά του ἐκφραση. Με τὸν πεζογραφικὸ τρόπο τοῦ ἐλεύθερου στίχου του, διασπᾶ συχνὰ τὴ συνταγὴ τοῦ συνηθισμένου τρόπου πού δίνε-

ται ἡ στιχοπλοκὴ και ἐκφράζεται με ἀνθρώπινο λυρικό τόνο. Στὰ παραπάνω προσθέτω και μιὰν ἀκόμα συλλογὴ, πού μόλις ἔφθασε στὴν Κύπρο, τυπωμένη στὴν Αθήνα, με τὸν τίτλο «Λυρικές πνοές. Είναι τῆς Δώρας Σταυρινίδου («Κυπριώτισσας») τυπωμένα πολλὰ στὴν Ἑλλάδα. Πρῶτο-λεῖα στὴ βάση τους, ἔχουν ἀγάπη στὸν ἀνθρώπο, στὴ φύση, στὴ ζωὴ κ' εἶναι εἰκόνες ἀπ' τὴ καθημερινὴ πραγματικότητα.

★

Κλείνω τὸ σημείωμα τοῦτο με τρεῖς ἀκόμα ἐκδόσεις, πού θέλω νὰ τονίσω τὴ συνεισφορά τους στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Κύπρου, σὲ γενικότητα. Είναι πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἡ τελευταία ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ Γλαύκου Ἀλιθέρση, ἀν και σὲ ἀνατύπωση ἀπὸ τὴν αἰγυπτιακὴ πρῶτη τῆς ἐκδοσης τοῦ 1958. Στιβαρὴ ποίηση, λυρισμός με σοφία, ἀρτία ἢ τεχνικὴ τῆς. Τί μπορεί νὰ πῆ κανεὶς γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ἀλιθέρση; Παρὰ τὴν ἐποχὴ πού τὸ δημιούργησε και τὸ δίνει, τὸ βιβλίο μένει στερεὰ προσαρμοσμένο στὴν νέα τὴν Αἰώνια ποίηση και εἶναι βράχος στὸ πέρασμα τῶν χρόνων. Ποίηση λεπταίσθητη και βαθειά, πού παρὰ τὴν προσαρμογὴ τῆς στὴ νέα τεχνικὴ, δὲν σὲ ἀπώθει και σὲ κερδίζει.

ΣΗΜΕΡΑ

*Ἰπτάμενοι, ἄδειοι δίσκοι, τοῖνονοῦμε
σὲ ἀπειρα ἀστέρια, τοῦ ἀμετροῦ οὐρανοῦ μας.
Ταχὺτητα Ἄλφα — Βάρος τὰδε — κι ὁμως
στενέψυμε τὸν κόσμο.....*

*Ἡ Φαντασία
δὲν ἔχει γῶσο ἐλεύθερο γιὰ Μύθους.
Βούλιαξε ὁ θρόλος τῆς Ὠραίας Ἐλένης.*

*— Τὰ μάθαμε ὅλα! Καὶ ξεαναγοῦμε
στὴ γῆ, με βάρος, ἀχρηστῆς σοφίας.*

*Κι ἀπόψε, ἕνα κοινοῦπι ζουζουνίζει
στ' αὐτὴ μου: — Τί μινᾶ; Ποῖός νὰ τὸ ξέρη;*

*Περάσαν τὰ μεσάνυχτα και κραζῶν
οἱ πετεινοί, μὰ μένει ἡ ἀπάρησή μας.*

Κι ἀργεὶ πάρα πολὺ νὰ ξεμερῶση.

ΓΛΑΥΚΟΣ ΑΛΙΘΕΡΣΗΣ

Ἀκολουθεῖ ὁ «Κωσταντᾶς» δρᾶμα τοῦ Ἄντη Περνάρη (βασισμένο πᾶνω σὲ κυπριακὰ τραγούδια, δημοτικά). Είναι φανερὸ πὼς τὸ θέατρο δὲν εἶναι εὐκόλο εἶδος γραψίματος γιὰ τὸν καθένα, δύσκολο εἶναι τὸ εἶδος αὐτὸ στὸ βιβλίο. Τὸ θέατρο μόνο στὴ σκηνὴ κρίνεται. Ἀλλὰ, τί δὲν ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς ἐπιτυχίας, ὅταν αὐτὸ εἶναι ἔργο τοῦ Ἄντη Περνάρη; Ὁ ἐκλεκτός αὐτός Κύπριος δημιουργός δὲν εἶναι μόνον ἕνας λαμπρός ποιητής, κ' ἕνας δημοσιογράφος. Είναι μαζί κ' ἕνας κριτικός με ἀληθινὸ στοχασμό, κ' ἕνας πεζογράφος με ὀρίζοντας. Δημιουργὸς πού κερδίζει σὲ ὅλα. Γι' αὐτὸ ὄχι μόνον τὸ θεατρικὸ του αὐτό, «ὁ Κωσταντᾶς» ἀλλὰ και τὸ προηγούμενό του, ὁ «Σωκράτης» εἶναι ἕνος ἀρτιο θεατρικὸ, γραμμένο ὅπως τὸ θέλει ἡ σκηνηκὴ τέχνη. Ἀπομένει μιὰ προβολὴ ἀκόμα — τῆς «Φιλολογικῆς Κύπρου» — 1964». Είναι ὁ δ' τόμος ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἄρχισε νὰ βγαίνει, ἐτήσιο ὄργανο και βῆμα τοῦ «Ἑλληνικοῦ Πνευματικοῦ Ὁμίλου — Κύπρου». Νὰ ἕνα ἀληθινὰ ἀντιπροσωπευτικὸ Κυπριακὸ ἔργο. Μιὰ ἐκδοσις χρήσιμη γιὰ κάθε ξένο και κατατοπιστικὴ. Μ' ἕνα τέτοιο βιβλίο στὸ χέρι, πολλὰ μαθαίνει ὁ ξένος βιβλιόφιλος και φιλότεχνος γιὰ τὴν πνευματικότητα τοῦ νησιοῦ. Ὑπάρχουν στὸν κάθε τόμο — τὸ λέγω ἔτσι, γιὰ τὸν ἕνα παρακολουθήσει ἀπὸ τὴν πρῶτη του ἐκδοσις — ὅλα τὰ εἶδη τοῦ Λόγου και τῆς Τέχνης. Ἰσχνὰ μὲν, ἀλλὰ κατατοπιστικά. Βρίσκομε σ' αὐτόν: Ποίηση, Πεζογραφία, Λαογραφία Ἀρχαιολογία, Εἰκαστικὲς Τέχνες και ὅ,τι ἄλλο. Κάμνω μιὰ παραίνεση στοὺς ἐκδότες, στὸν «Ἑλληνικὸ Πνευματικὸ Ὁμιλο» δηλαδὴ: προσέξτε αὐτὴν τὴν ἐκδοσις. Κάμετέ τὴν καθρέφτη τῆς πνευματικότητος τοῦ νησιοῦ. Ἐχετε ἀναγκὴ κι ἀπὸ ἄλλες ὑπογραφές, παλαιῶν και νέων. Μὴ κομματίσετε αὐτὴν τὴν ἐκδοσις. Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ κρατηθῆ μακριὰ ἀπὸ τὰ προσωπικά...

Τάσος Ψυχόπουλος
πεζογράφος-λογοτέχνης

Ὁ ποιητής και κριτικός κ. Ἄντ.
Περνάρης και ἡ λογοτέχνης
κ. Ἀδελφὴ Σικελῆ

